DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE

STERILITATE.

QUAM
FAVENTE DEO OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,
D. FRIDERICI SPANHEMII, Fil. S. S. Th.
Doctoris, Ejuſdemque Facultatis in Illuſtri Academiâ Lugd.
Bat. ut & Antiquitatis Eccleſiaſticæ Profeſſ. Primarii,
Eccleſiaſtæ diſertiſſimi, Acad. Bibliothecarii,
NECNON
*Ampliſſimi Senatûs Academici unanimi Conſenſu,
& Almæ Facultatis* MEDICÆ *Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summiſque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis
ritè & legitimè conſequendis,
Publico examini ſubjicit
DANIEL SCHÖNFELD / WRATISL.
Ad diem 19 Iunii ab horâ 10. ad 12.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud ABRAHAMUM ELZEVIER,
Academiæ Typographum. MDCXCII.

47177/P

AUGUTSÆ WRATISL. REIP.

PATRIBUS PROCERIBUSQUE MAXIMIS

ILLUSTRI PRÆSIDI

Et Generoſis maxime Strenuis,

Nobiliſſ. Ampliſſ. Conſultiſſimis

Dnn. Conſulibus, Senatoribus, Syndicis & Secretariis

Dnn. Mæcenatibus, Patronis ac Promotoribus meis æternum devenerandis.

303673

Diſputationem hanc inauguralem cùm voto poſperitatis omnigenæ devota manu conſecrat

humillimus cliens

Daniel Schönfeld.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE STERILITATE.

PRÆFATIO.

Cogitanti mihi de apto diſſertationis meæ inauguralis argumento, obtulit ſe tandem poſt longas ſatis deliberationes, ſterilitas, ſeſeque mihi adeo comprobavit, ut repudiatis cunctis reliquis thematibus, hanc examini ſubjicere deſtinaverim. Conſulens vero mutos meos Præceptores, (liceat ſic dicere codices practicos) maximam partem illorum aut nullo plane, aut minus firmo fundamento therapiam ſuperſtruere, hincque tot empyrica, inepta, ridicula minuſque tuta laudare medicamenta obſervabam. Accedebat his dehortatio amici cujuſdam in aurem inſuſurrantis, dari adhuc hodie quamplurimos Ianos Leonicenos Veronenſes, qui Graafios de genitalibus organis ſcribentes, caperata fronte intueantur non ſolum, ſed ignominioſis etiam verbis tractent, ideo, quod imberbes nondumque maritali vinculo ligati, de ſacris his Elyſiniis verba facere audeant. Parum igitur aberat, quin hæcce me in limine adhuc hærentem adegerint, ut ſententiam mutaſſem meam. Sed rediit mox iterum animus fluctuans, magiſque adhuc me cæpit deſiderium, Præceptorum meo-

rum viventium dogmatibus accommodare hunc affectum, eoque vires meas ac profectus tentare aliquantiſper. Ne autem optima hæc planeque inſons intentio, inquinamentis laſciviæ conſpurcata, exoſa fuerit viris probis, quantum poſſibile, in explicatione hujus materiæ ab obſcænitate, aut prorſus abſtineam, aut ſi qua rei enunciandæ neceſſitas, eam verborum involucro ſtudioſiſſimè tegam, naturam hac in parte imitaturus, quæ obſcœna membra maxime ab oculis removet. Vt vero huic labori ex alto benedicat Summum Numen ardentiſſimis exoro precibus.

§. I.

Deus ter Optimus Maximus utrumque ſexum, marem nempe & fœminam condidit, eiſque quia interitui ac corruptioni ſunt obnoxii, ſua benedictione per potentiſſimum illud multiplicamini, ut genus humanum propagaretur, & conſervetur, vim generativam indidit, clementiſſimeque conceſſit.

§. 2. Sed impeditur interdum generatio prolis, diciturque tum morbus ille ſterilitas. Nam utut dulciſſimum concubitum celebrent conjuges, omni tamen ſpe ſobolis deſtituuntur, imo ne quidem ſemper his frui gaudiis ipſis licet, propter impedimenta varia, quæ nunc in alterutro conjugum, cum inſigni illorum dolore ac indignatione notantur.

§. 3. Ut plura de Nomine hic tradam, non opus eſſe puto, nam & ipſe *Galenus* variis in locis expreſſe dixit, in Medicina non nominibus, ſed convenientibus remediis ſalutem ægrorum promoveri. Idem judica de Hiſtoria morbi: nemo enim Medicorum erit, qui non ſtatim ex dictis, omnia ad morbum hunc pertinentia cognoverit.

§. 4. Pergo ergo ad ætiologiam: antequam autem id fit, prius generationis negotium brevibus ſum explicaturus, ut ex ſtatu naturali, eo melius præternaturalis cognoſcatur.

§. 5. Requiruntur vero ad illud opus duæ cauſæ ſociæ, mas nempe & fœmina, quæ ſymbola ſua conferant. Sunt equidem qui ſemen omne mulieribus denegarunt, ſolummodo à maſculo illud contribui credentes. Hincque *Ariſtoteles* fœminam, marem

im-

im perfectum appellavit, *aliique ex Philoſophis* animal occaſionatum. Imo *Chriſippus* ridicule ſatis naturam ſic virilem ſexum exornaſſe cenſuit, ut fœminam adjunxerit tanquam appendicem, ut pavoni caudam. Meliora nos edocti, exiſtimamus, Creatorem non minus in fœminis, quam maſculis generationis poſuiſſe inſtrumenta. Utque veritas aſſerti pateat, quid uterque ſexus contribuat, ad hoc negotium, dicam paucis. Mas, ſemen in teſticulis è ſanguinis flore ſecretum, inque veſiculis ſeminalibus ad tempus uſque coitus aſſervatum, una cum liquore proſtatarum utero inſpergit muliebri, dum nerveo ſuo bipalio, arvum illud fodit. In quo momento, mira jucunditate perfunditur fœmina venereo œſtro jam flagrans, ipſius namque verenda loca, turgida tum ac vere inflata, arcte amplectendo tantorum gaudiorum autorem reciproca ſatiſque amœna titillatione, afficiunt non ſolum ipſum, ſed ſemen quoque emiſſum, avidè admodum excipiunt, perque tubas Fallopianas ad ovaria mittunt, pro fœcunditate unius aut plurium ovulorum inibi ſub membranaceo tegmine latitantium.

§. 6. Hæc igitur, ſi fundamenti loco ex phyſiologicis præſupponamus, ſine omni impedimento, in cauſas præternaturales ſterilitatis nunc licet inquirere. Notanter dico præternaturales, illæ enim quæ ſupra naturale principium agnoſcunt, qualis erat Rahelis, in ſacris literis commemoratæ, minime pertinent ad noſtrum forum, cum cuncta remedia ex naturali penu deſumta, in caſu ſimili ſint irrita. De prioribus itaque ſolum nobis erit ſermo, quas ut ordine procedamus, liceat dividere in tres claſſes. Prima quæ in mare latitant, ſecunda fœminarum, & tertia utrorumque conjugum ſibi invicem collatorum vitia comprehendet.

§. 7. In mare ſe ſiſtunt omnium primo virilis haſtæ vitia, tam in ejus quantitate, quam qualitate. Quid enim mirum infœcundum eſſe conjugium, ſi tam grande fuerit inguinum pondus, ut ipſum non capiat venereum antrum: Non minor culpa hæret in hac parte ultra menſuram ~~naturalem~~ elongata, altius enim penetrat quam par eſt iſta lancea, ſæpeque cauſa doloris, loco ſuavitatis deſideratæ, & contabeſcentiæ loco conceptus in fœminis exiſtit. Exempl. vid. apud *Ariſtot. lib. de gen. anim. c. 7.* utut ille potius in refrigeratione ſeminis, dum adeo prolixam

 le-

legere cogitur viam, infœcunditatis rationem quærat.

§. 8. Quibus nimis eſt curta hæc ſuppellex, qualem caſum recenſet *Foreſt. obſ.* 57. *lib.* 28. aut plane deficit, nunc à primo ortu, vid. *Schenck. obſ.* 9. *tom.* 2. ſive poſt amputationem, conferatur *Barthol. epiſt. med.* 9. *Cent.* 3. illis pariter in veneris prælia deſcendere non licet, ſemen namque dum utero immittere non valent, nec fœcundare mulierem poſſunt. Inhabiles quoque ſunt, quibus male conformatum eſt hoc membrum, ſive urethræ foramen, per quod ejaculatur Sperma, non in glandis ſummitate, ſed circa radicem conſpicitur, *ex obſ. Schenck. tom.* 2. *obſ.* 10. & *Amat. Luſ. cent.* 1. *Curat.* 24. ſive præter ordinarium oſtium, aliud adhuc inſueto loco exſculptum oſtendat, *vide ſis Plat. obſ. lib.* 3. *p.* 844. ſive propter phimoſin, aut aliud vitium, modo debito non poſſit tendi, ſed torqueatur ad latus, qualia *exempla prax. lib.* 3. *p.* 951. & *Tulp. lib.* 3. *obſ.* 39. leguntur, ſub titulo contorturæ, aut nodi penis. In ſingulis namque caſibus non ſupra veram aram veneris deponitur ſpumeſcens hæc victima, ſed aliis adſpergitur inepte locis.

§. 9. Grandia ſatis hæc ſunt impedimenta, ſed nil cedet iſtis virgæ flacciditas intempeſtiva, quam alias virilem impotentiam vocant Practici, haſta ſiquidem virilis tum temporis juxta Petronium

Nec magis - - - - movetur.
Quam lentæ ſalices laſſove papavera collo.

Et quidem jam propter influxum ſpirituum denegatum à ſenio, & morbo acuto, animi pathematibus gravioribus, luxatione vertebrarum, aut ligatione diabolica; jam ex organorum culpa, quæ in tenera ætate pendula ſunt & flaccida, in ſenio corrugata, & indurata, jam ex vitio muſculorum erigentium penem, in quibus deficiens robur, ex iiſdem cauſis pariter ac ex inepta ſectione calculi, aliaque occaſione externa, vel interna, ſæpe deprehenditur.

§. 10. Sed uti cuncta hæc vitia ſolum communicationem debitam impediunt virtutis plaſticæ à mare expectandæ, ita inſuper in ipſo ſemine, ſæpiſſime latet morbi noſtri cauſa. Veniat igitur ex his primo ad examen defectus ſeminis omnimodus, ejuſque generatio inſufficiens: talis oritur ex organorum huic functioni inſervientium abſentia, aut inhabilitate. Quod ſi enim

am-

amputatæ ſunt partes illæ, qua viri ſumus ceſſat quoque virilitas, imo ne quidem vocis gravitatem aut ornamentum illud virile barbam loquor his miſeris concedit natura. Non alia eſt ratio conformationis malæ teſticulorum, ſive nimium exiles, aut debito loco non poſiti, vel alio morbo correpti ſint. Quis igitur expectaverit ſeminis elaborationem ſi teſticuli conquaſſati, exulcerati, aut carnoſo vel alio tumore occupati fuerint. *confer. Riv. in obſ. comm.* 44.

§. 11. Utut vero organa hæc ſalva ac integra fuerint, ex aliis tamen cauſis in ſemine ſolum latitantibus, ſterilitas quoque naſci poteſt: præſuppono jam ex phyſiologicis, duas eſſe ſeminis partes, viſibilem ſcil. ac gelatinoſam, & inviſibilem magis æthercam ſive ſpirituoſam. Prima equidem licet materialiter, ad conceptum nihil omnino contribuere firmiter credam, quia auram genitalem plaſticum principium eſſe ſuppono, gelatinoſam portionem tantum, pro involucro hujus activæ ſubſtantiæ habens; nihilominus compertum eſt, à totali abſentia hujus partis æque ac à nimia craſſitie, aquoſitate, aut acrimonia ſæpe infœcunditatem naſci. Si namque alimenta laudabilia denegentur omnino, aut ſi optima illa ſanguinis portio, vel conſumatur, in nutriendis partibus corporis aliis, (id quod in junioribus ſubjectis & quibuſdam exceſſive obeſis contingit) vel dilapidetur, per diarrhæas, ſudoreſque nocturnos, aut fonticulos diutius geſtatos, aut tandem, ſi deferentia vaſa vel nimium exilia fuerint, naturalique loco haud inſerta, quis tum dubitabit, ex illis ſeminis materiam notabiliter imminui.

§. 12. Intueamur nunc dyſcraſias ſeminis, interque has primo ejus ſeroſitatem nimiam: habet iſta id incommodi, ut non ſolum citius effluat in congreſſu, quam conveniebat, ſed ſæpius etiam extra illud tempus, cum virium dejectione exſtillet in gonorrhœa ſimplici. Et licet non ſim neſcius, illum liquorem minime genuinum eſſe ſemen, ſed ſolummodo proſtatarum ſobolem, adeoque ſpeciem ſeri, hoc tamen non obſtante, nocet egregie, damnaque exin oriunda ſole meridiano clariora ſunt.

§. 13. Quoad viſciditatem nimiam, contrarium ex aſſe accidit ex ipſius præſentia, cum enim pori ſeminales, oſtiaque capſularum ſpermaticarum, ac deferentium vaſorum poſſideant anguſtiam majorem, vel plane non tranſcolari poteſt glutinoſa

hæc

hæc ſubſtantia, aut tardius tranſit, ſcil. tum demum, quando pruritus venereus in fœmina deſiit, tubæque Fallopianæ cum reliquis uteri partibus, rurſum ſubſidere, quo tempore nullum emolumentum ex hoc ſeminis acceſſu ſperandum.

§. 14. Acrimoniam quod attinet, varia licet iſta ſit; acida, ſalſa, aut cauſtica, in ſcorbuto v.g. gonorrhœa virulenta, ac lue venerea, quoad effectum nihilominus non tanta obſervatur diſcrepantia, ſemper enim ratione aculeatæ texturæ, tale ſemen agit in loca genitalia, nuncque rodendo ſolum & vellicando, ita ut tum ſæpe neſciant miſeræ fœmellæ quorſum ſe vertere debeant, præ pruritu illarum partium & titillatione doloroſa, uſque donec ſe rurſum liberaverint ab iſto adeo adverſo hoſpite. Exempl. ejuſmodi vid. *in Miſc. N. C. Dec.* 1. *Ao.* 3. *obſ.* 233. vel ſi plane cauſticam poſſideat qualitatem, loco auræ genitalis horrendo contagio uterum conſpurcat, illumque erodit.

§. 15. Ita ſeminis pars craſſior peccando, fœcunditatem ſæpe tollit, ſed majus adhuc imminet detrimentum, ex partis ſpirituoſæ abſentia; nam ubicunque per animi pathemata graviora, nimiam conſumtionem in aliarum functionum aut ſenſuum exercitio, vel per morbos atroces hocce deperditur principium, fruſtraneus utique omnis poſthac venereus eſt labor. Imo non raro ab opiatorum, aliorumque narcoticorum uſu, & odore (à quibus extra controverſiam activitas ſiſtitur harum partium) caſtrari, ſtrenuos alias in his caſtris milites, obſervatio loquitur quotidiana vid. *Diemerbr. obſ.* 32. qui de camphoræ virtute ſingulari adverſus venerem triplex allegat exemplum.

§. 16. Viſis ſic cauſis ſterilitatis ex parte maris, nunc quæ in fœminis accidunt, examini quoque ſubjiciendæ ſunt. Quarum ſatis inſignis numerus omnium primo conſiderandas ſiſtit conformationes genitalium partium pravas, aut per anteceſſos morbos in ejuſmodi ſtatum mutatas. Huc igitur referri debent 1. ſi uterus plane deſit, *ex obſ. Columb. de Re anat. lib.* 15. *& Schenck. tom.* 2. *obſ.* 105. 2. ſi ob cancrum aut alia vitia (fœminis nihilominus in vivis manentibus) exſtirpatus ſit, *conf. Sennert. qui lib.* 4. *Prax. part.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 9. ex variis auctoribus congeſtas ejuſmodi adducit hiſtorias. 3. Quando muliebria ſunt à nativitate clauſa, *vid. beniv. de abdit morb. & San. cauſis c.* 28. aut ſaltem poſt partum difficilem, aliaſque injurias externas v.g. ambuſtionem,

nem, variolas, luem veneream, conſolidata, *ex obſ. Plat. lib. 2. prax. cap. 17. Hild. Cent. 6. obſ. 67. Pauli Sorbait M. N. C. Dec. 1. A. 3. obſ. 273.* Nec quicquam intereſt, ſive in externis tantum locis, & circa ſola labia, ſive in magis profundioribus partibus, hæc coalitio obſervetur, aut num ſola membrana occludat illud antrum, vel carnoſa, ſcirrhoſa, aliaque ſubſtantia, quamdiu enim obſtant mentulæ inſinuare ſe cupienti, ſterilitatis cauſæ verè fiunt vide ſis *Hild. Cent. 1. obſ. 65.*

§. 17. Impedit etiam coitum ex parte fœminæ clitoridis excreſcentia nimia, quod corpus in naturali ſtatu vix unguis magnitudinem præ ſe ferens, in tantum augetur, ut nunc ad magnitudinem digiti, nunc colli anſerini excreſcit, cumque etiam in naturali ſtatu inſtar virgæ virilis, à venereo œſtro erigitur, nunc egregie reſiſtit conatibus viri, ipſumque deterret ab hoc officio *vid. Tulp. l. 3. obſ. 35. & Plat. obſ. 667.*

§. 18. Hæc ſunt monſtra illa quæ alit ſtatim in atrio uterus, profundius ſi paululum intremus plura adhuc occurrent, jam enim tubæ Fallopianæ nimia laborant anguſtia, aut plane ſunt imperviæ, quam equidem cauſam nondum hactenus ab ullo autorum allegatam novi, ſi excipias *Fridericum Ruyſchium*, qui in quibuſdam fœminis ſterilibus uterum poſt mortem diſſecans, prefecte occluſos iſtos conſpexit canales *vid. ejus obſ. 83.*

§. 19. Nullus dubito etiam in fimbriatas extremitates oviductuum horum, quandoque culpam ponere, ſi propter conformationem minus convenientem, uſum præſtare naturalem, hoc eſt teſticulos apprehendere, & in coitu tam diu retinere, donec virtus activa ſeminis ſuo ſatisfecit officio, haud fuerint apti. Similiter in ipſis ovariis vitia adeſſe puto, ubi illa hydrope laborant *ex obſ. Tulp.* aut ubi ovula non in aprico juxta ordinarias naturæ regulas poſita obſervantur, ſed craſſiori integumento, quodque diſrumpi ſe nondum facile patitur cincta ſint, aut quando cicatrices, poſt variolas remanentes membranam illam quæ tegit ovula occupant *vid. Muraltus Hippocrat Helvet. p. 909. ex Liſtero* hanc obſervationem allegans. Sæpe etiam cauſa latet in lympha craſſiuſcula, tenellas ovulorum partes obſtruente, & comprimente, dum aurà genitalis fruſtra ſine ulla mutatione inducenda, in partes illas agit, Sæpe & obſtructa lymphatica, tubas perreptantia, in magnam molem aſſurgen-

tia,

tia, pondereque latera eorum prementia, ovulorum in tubas impediunt introitum *vid. celeberrimus Nuck in Adenograph. pag.* 74.

§. 20. Sed miſſis his, pergo ad ipſius Uteri ſtatum morboſum, qui nunc à nimia totius corporis pinguedine, aut ſaltem ſolius omenti pondere aucto compreſſus, hincque ineptus omnino ad admittendum ſemen deprehenditur *vid. Hipp. ſect.* 5. *aph.* 46. *&* *Panaroll. pent.* 3. *obſ.* 10. Non equidem me latet, abſurdam omnino videri ultimam hanc cauſam non paucis, qui Recentiorum dogmatibus magis, quam veritati ſubſcribere conſueverunt, commoti potiſſimum ex naturali ſitu omenti, quod ad iſta adeo in declivi corporis regione poſita viſcera deſcendat. Nolo tamen ab horum ſtare partibus, qui, in quantum præternaturale hoc viſcus à naturali diſtet autopſia edoctus novi.

§. 21. Et quæſo ſi hæc à ſtatu naturali deſumta argumentatio tantum valet, nunquam Scirrhi, aut alii tumores, poſſent ab hanc ſententiam impugnantibus allegari, ut cauſæ ſterilitatis frequentiſſime occurrentes. Concludo igitur ſi hi anomali tumores, uterum adeo comprimere valent, ut debita ejus impediatur extenſio ad ſeminis ſuſceptionem neceſſaria, eodem ex fundamento idem effici poterit, ab epiploo enormiter aucto, & à ſtatu naturali plane abeunte.

§. 22. Porro in utero ſe ſiſtit quandoque nimia humiditas, & viſciditas, à quibus adeo ſæpe debilitantur ejus fibræ motui inſervientes, ut omnino ineptæ ad iſtam adeo neceſſariam erectionem evadant. Sæpius hæc cauſa, quamvis ſub titulo alio commemoretur ab antiquioribus, quam enim ipſi uteri frigiditatem & debilitatem dicunt, cum jam allegatis cauſis omnino coincidit, id quod docet effectus utriuſque mali omnino ſimilis. Scilicet ſemen non admittitur ad interiora uteri, & ad tubas Fallopianas, ex his cauſis flaccidas & collapſas, ſed potius brevi poſt coitum, ſub colliquamenti mucoſi forma, è genitalibus rurſum excernitur.

§. 23. Experiuntur hoc malum pene ſolenniter fœminæ, quæ albo ut vocant fluore, ſive rheumatiſmo uteri, vexantur. Et quamvis idem nobiſcum obſervarint cuncti retro Medici aberraſſe tamen antiquiores in eo videntur, quod ex dilapidatione ſeminis, ſub forma hujus albi liquoris, damnum de-

pen-

pendere crediderint, cum tamen ſolus ſit ex proſtatarum lacunis effluens liquor, à lympha vulgari, parum differens. Quicquid igitur & hicce morbus ad ſterilitatem contribuit, unice relaxatis nimium, & ad motum illum tempore coitus neceſſarium, ineptis omnino factis fibris, in acceptis ferendum eſt, adeoque non raro ſi chronicus fuerit morbus, prolapſum etiam vaginæ uterinæ hæc cauſa gignit.

§. 24. Incuſant quoque antiquiores Medici defectum menſium in fœminis, illaſque abſque contradictione omnino ſteriles pronunciarunt, à quibus lunare hoc debitum nunquam eſt ſolutum. Sed rurſum falſo ſatis hæc aſſertio ſuperſtruitur fundamento, ſanguinem ſiquidem menſtruum cum maſculino ſemine commixtum, in hominem coaleſcere, adeoque uno principio deficiente, inutiliter alterum impendi putarunt. Aſt cum jam dudum hæc opinio ſit refutata, exempliſque variis *à Marcello Donato Hiſt. adm. l. 4. c. 74.* ac *Panaroll. pent. 1. obſ. 15. Dolæo in M. N. C. dec. 1. Ao. 6. obſ. 64.* demonſtratum, fœminas ſcilicet concepiſſe nunquam omnino menſtruatas, haud opus duco prolixius refutationi in hærere. Quodſi tamen quandoque cum menſium defectu omnimodo conjuncta obſervetur infœcunditas, tum dubio ſine profundius videntur abſcondita non ſolum vaſa ſanguinea hunc cruorem alias ſtillantia, ſed reliquæ etiam fibræ, ad hanc ſingulis menſibus recurrentem ſanguinis turgeſcentiam, æque ac venereum orgaſmum alias extenſiles, dubio ſine malè ſunt conformatæ, adeo ut tum, quamvis ex alia longe cauſa, irritus nihilominus ſit omnis concubitus.

§. 25. Tandem & uteri ſiccitas nimia venit incuſanda, quando ſcilicet roſcidus ille ac gelatinoſus liquor, qui in ſtatu naturali cunctis motui inſervientibus fibris adhæreſcere externe, uſumque axungiæ cujuſdam præſtare ſolet, deficit. Mox enim in rugas non ſolum abeunt partes iſtæ, ſed in motu etiam deficere incipiunt manifeſto. Vexantur autem hoc vitio imprimis, quas hecticus calor, ſudorque nimius adurit, & exſiccat. Item quibus tempus edax rerum, conſumſit omnino illam laudabilem ſubſtantiam.

§. 26. Sed non ſoli hi uterini morbi, in culpa ſunt tam infauſtæ ſterilitatis, obſervantur enim tota die nunc ab animi pathematibus gravioribus, & in longum protractis, curis puta

ſollicitudinibus, &c. Nunc à cachexia, hydrope, febribuſque omnis generis, ſcorbuto &c. nunc ab ulcere pulmonum, & renum, calculo &c. oriri illam. Nec mirum cum ab omnibus ejuſmodi ægritudinibus primariò ſpiritus, (quorum tamen ſumma activitas ad hoc negotium requirebatur) & poſtmodum reliquæ partes fluidæ ac ſolidæ, à quibus non minus auxilium ſperandum erat, morbis impliciti, ad hoc negotium plane inepti reddantur.

§. 27. Reſtat nunc ut de vitiis utriuſque ſexus ad ſe invicem collatis, aliquid adhuc dicam. Si veteres hic conſulamus Medicos, parata ſtatim eſt reſponſio, dum frigidum nunc unum ſubjectum obſervari, alterum calidum, & alio tempore, vel utrumque frigiditate, aut oppoſita caliditate peccare dicunt, cum nunquam tali in caſu, conformitas ſit expectanda ſeminum, alias ad accuratam commixtionem neceſſaria. Non ero prolixus in hac examinanda ſententia, quæ obſoletiſſimas dudumque refutatas ſapit hypotheſes, potius quid ego de hac materia ſentiam, brevibus indicabo. Sterilis redditur concubitus, ſi ætatis, virium, & conſtitutionis ratione impares omnino ſint conjuges, mas enim ubi alacris adhunc conflictum fuerit, fœmina autem non tam facile in œſtrum venereum rapiatur, extra dubium jam omnia, ex parte viri ſunt peracta, antequam quæ in fœmina requirebantur, ad imprægnationem modo debito, adornentur, & verſa vice, ſi mas fuerit elumbis, & fœmina prona in venerem, citius ſæpe ſubſidet muliebrium genitalium erectio, antequam iſte cunctator, ſymbolum contribuat ſuum, adeoque & nunc poſt feſtum, ut ajunt, ejaculatum ſemen inutiliter perditur.

§. 28. Abſolutis his, ad ſigna progregior, quæ pro diagnoſi hujus morbi vix requiruntur: ubi enim conjux talamum nunquam egreditur gravida, ſatis clare de ſterilitate conſtat. Aſt major latet difficultas in Scrutinio cauſarum, tam in genere reſpectu maris & fœminæ, quam ſpeciatim, reſpectu partium huic negotio ſacratarum. Equidem virilis membri craſſities monſtroſa, longitudo, brevitas, defectus, mala conformatio ratione oſtii urethræ, phimoſis, contorſio penis, impotentia virilis, defectus teſtium & ſeminis. facile deteguntur ingenua confeſſione aut inſpectione. Sed plus laboris requiritur in cognoſcenda

da

da ſeminis prava qualitate. Juſſerunt equidem antiqui Medici, ſemen aſpergere aquæ, & obſervare num illud ſupernatet vel fundum petat & exin fœcunditatem oppoſitumque vitium cognoſcere. Verum minime tuto concludi ex his phœnomenis licet, hinc, niſi ipſi conjuges, vel ex nimis ſubitaneo effluxu & ſtillicidio ſeminis, extra coitum aquoſitatem ejus, & ex glutinoſitate longaque mora antequam ejus ejectio fiat, viſciditatem, vel ex dolore ac pruritu, quem parit utero inſperſum, acrimoniam, tandemque ex aliis prægreſſis erroribus cum corporis debilitate conjunctis defectum vitalis principii ipſi detegant, magna ſemper manebit hic obſcuritas.

§. 29. Quoad cauſas quæ in fœminis accurrunt, nullam parit difficultatem prava conſtitutio organorum, dummodo in aprico hæreat iſta, & in ægras confidentes libere hos ſuos morbos incidamus. Quoniam autem penè ſolenniter harum partium vitia, ex neſcio quo intempeſtivo pudore celantur, ſæpius manent incognita, non hæc ſolummodo, verum quoque Scirrhi uterini, fluor albus, Menſium defectiones, uterique prolapſus, niſi vel ex depravato habitu corporis aliiſque ſymptomatibus conjunctis, illa forſan eruantur. Sed in propatulo magis ſunt cauſæ ex nimia obeſitate, morbiſque humorum, ſpirituum, ſolidarumque partium ortum trahentes, quæ ſilentibus licet ægris in ſenſus omnium cadunt.

§ 30. Sed quid de Hydrope, aliaque præternaturali conſtitutione ovariorum, coalitione tubarum Fallopianarum, reliquiſque vitiis uteri, à conformatione mala dependentibus, aut quando omentum nimium auctum, vel ex alio præternaturali tumore uterus comprimitur dicendum? ſane ad loca iſta nec oculi nec mentis acies penetrat, hincque vere infelix harum ægrarum conditio eſt juxta *Hippocrat. de Vulneribus* effatum, cum nunquam aliter, niſi poſt mortem dum cadavera diſſecantur, manifeſte fiunt.

§. 31. Superſunt adhuc ſigna explicanda, ſi ex quadam individuali conjugum inconvenientia dependeat malum. Facile illam cognoſcimus, ſi viduus nubat viduæ fœcundus ante hac fæcundæ, & nihilominus nunc non augetur familia prole, utut nil intermittatur, quod ad hoc negotium quicquam facere

 po-

poterat. Attamen in quonam præciſè ex his ſubjectis hæreat culpa, res eſt incertitudinis pleniſſima, non enim ex habitu corporis exili, non ex facie florida, non ex ſuris toroſis aut junceis, judicari tuto poteſt de viribus venereis, propius vero admittere arbitros non concedit verecundia. Quid igitur conſilii? *jubet Hippocrat.* ut granorum hordei manipulus in urina utriuſque conjugis ſeorſim maceretur, poſtmodumque terræ mandetur, cujus vero ſemina non germinant ſterilitatis fiat reus. Vel ſi ſuſpicio cadat in fœminam, ex ejuſdem autoris conſilio *lib.* 5. *aphor.* 59. huic undique tegumentis munitæ, ſuffitus ſupponatur ex aromatibus, ſi ſapor horum non penetraverit per uterum ad os, afficiatque linguam, ſterilis erit & verſa vice. Veruntamen quis his nugis fidem adhibebit, quæ ex ſolis præconceptis opinionibus originem ſumſere ſuam. Potius ad ætatem temperamentum, & ſymptomata concurrentia attendatur, hæc enim accedente inprimis confeſſione libera, ſigna dabunt magis certa.

7. 32. Quoad prognoſin notetur, non adeo deſperatam ſterilitatem eſſe, quæ ex ætate tenera, penis longitudine, phimoſi, impotentia virili poſt morbos acutos, ſeminis defectu, ex alimentorum penuria, & dyſcraſiis ejus oritur in muſculis. Nec deſperandum ſtatim; ſi uteri adſit clauſura per membranam facta, vel clitoridis elongatio, uteri humiditas & prolapſus, vel alius morbus, datur namque his in caſibus adhuc locus medicamentis. Quandocunque vero penis defectus, craſſities, mala conformatio, contorſio, erectionis defectus ex muſculis huic negotio inſervientibus diſſectis, ſeminis abſentia caſtratione, contuſione, vel ulcere teſtium adſit, & in fœminis uterus deficiat, aut firmiter carnoſa, aut alia ſubſtantia ſit clauſus, tumoreque ſcirrhoſo, carnoſo, vel nimia pinguedine compreſſus, aut ſi in coalitionem tubarum Fallopianarum, & ovarii ſtatum præternaturalem cadat ſuſpicio, conclamata omnino hæc videtur affectio.

§. 33. Conſideratis ſic ſingulis, quæ ad hunc affectum ejuſque naturam indagandam facere poterant, nunc ad ejus curam progredior, ea tamen conditione, ut è horum numero excipiam 1. in maribus, penis abſentiam, exiguitatem, craſſitiem horrendam, malam conformationem reſpectu orificii

ejus

ejus, contorſionem, impotentiam virilem, ex ligatione diabolica, vel aridura aut alia violenta læſione tam corporum nervoſorum, quam muſculorum erigentium, defectum ſeminis in caſtratis, & quibus teſticuli aliis modis graviter læſi ſunt anguſtiam vaſorum deferentium, vel ineptam inſertionem, & ſi omnis materia ad nutritionem aliarum partium abeat, vel ſemen ſpirituoſæ ſubſtantiæ defectu laboret. 11. In fœminis abſentiam uteri, & nimis arctam aut profundam coalitionem vaginæ uterinæ, ejuſque corugationem ex ſenio, ſcirrhum uteri, aut compreſſione ejus per nimiam pinguedinem, aut propter naturam auctum epiploon, tubaſque Fallopianas, & ovaria non rite formata. Neutiquam enim exiſtimo, omni humano labore ea emendari poſſe quicquid etiam ſuaſeris. Ridiculum itaque mihi videtur, per cucurbitulas ſupra curtum penem frequenter cum magna licet flamma applicatas, ejus elongationem moliri velle. Crudele & tamen irritum eſt conſilium *Schenkii & Amat. Luſ. Cent.* 1. *curat.* 23. qui urethræ oſtium deficiens, per ferrum candens, aut inſtrumentum acutum efformare jubent. Et quis quæſo facile ſibi perſuaderi patietur herbulis quibuſdam, aliove apparatu ex materia Medica deſumto, ſolvi poſſe ligationes ſatanicas. Miſerum profecto dixerim hunc diabolum, qui iſto ſe abigi patiatur apparatu. Sed ne nimius ſim in recenſendis ejuſmodi inſufficientibus remediis, paſſim ab autoribus præſcribi ſolitis, ad ea propero, à quibus adhuc ſolatium aliquod ſperandum.

§. 34. Accedant igitur qui penis longitudine nimia laborant, & licet illis partem ſuperfluam reſcindere non habeamus in animo, parabimus tamen ipſis pulvillos, ex materia molliori, qui radici penis applicati commode nihilominus arcebunt importunum acceſſum, ad uteri orificium internum, ex quo alias tot ejulatus, ac dolores cum aliis ſymptomatibus ſtipati ſumebant originem, *vid. Hild. Cenſ. 6. obſ. 61.*

§. 35. Phimoſis vel ad imitationem *Hyeron. Fabric. ab Aquapend. Oper. Chir. part.* 1. *cap.* 62. curabitur per immiſſam turundam, ex medulla cannæ vel per ſpongiam antea compreſſam, utpote cujus ope præputium nimis ſtrictum, ſæpe dilatatur ex voto His tamen non ſufficientibus ad Chirurgiam *Celſi & Æginetæ* deveniendum eſt, quam dictus autor loco citato recenſet.

§. 36.

§. 36. Virgæ deficienti erectione, quæ ex principii interni motus deficiente influxu dependeat irritantibus ſuccurritur. Interne igitur dandum Sem. eruc. ſinap. cardam. cubeb. caryaph. Zingib. pip. Rad. Satyr. & alia quibus communiter vis ſtimulandi venerem ab autoribus adſcribitur. Commendantur etiam pro hac intentione à Zac. Luſ. cantharides pulveriſati non auſim tamen facile iſta præſcribere, cum ex levi abuſu doſeos horrendus ſequatur priapiſmus ad mortem ſæpe uſque miſeros excrucians vid. quæ *Johan à Meek'ren ex Cabrolio allegat. obſerv. cap.* 34. *p. m.* 141. Pro uſu externo conveniunt inunctiones penis, cum felle perdicis, Zibetho, aliaque ſtimulantia communiter dicta, uti ſunt pulv. rad. pyret. euphorb. Zingib. cum unguentis & oleis deſtillatis mixta. Nondumque ſi ſuffecerint iſta frictiones membri cum panno aſpero cœſiones cum urticis & virgis in ſubſidium ſunt vocandæ de quorum efficacia *vid. poteſt. Cælius Rodig. lib.* 11. *cap.* 15. *ex Pici Mirandul. lib.* 3. *aduerſus Aſtrologos ſcripto ſingularem obſervationem allegans vid. etiam Joh. Heinr. Meibom & Thom. Barthol. Epiſt. de uſu flagrorum in re venerea.*

§. 37. Huc pertinent quoque quæ præter hanc facultatem inſimul analepticam, & roborandi reſolutas fibras poſſident: Vinum puta, aliique ſpiritus vinoſi per fermentationem, aut abſtractionem à vegetabilibus nervinis, aut aromatibus facti, ſpiritus formicar. acidus, aqua magnanimit. Confect. Alkerm. compl. confect. anacard. Choccolata, & quibus ſingularis aliqua virtus adſcribitur, linguæ anſerum, paſſerumque in coitus negotio transfoſſorum cerebra, teſticuli & criſtæ gallorum, priapi cervi & tauri, pariter in ipſo coitus actu interemptorum.

§. 38. Seminis defectui ex alimentorum penuria ſuccurritur eupeptis, ac analepticis, è quibus laudem meretur lac humanum, è mammis ſtatim ſuctione elicitum, vitella ovorum recentia cum vino cretico ſorbta, oſtreæ, mytuli, cochleæ, amyg. dulc. avellan. pin. ac piſtac. caſtan. dactylorumque fructus. Iiſdem remediis emendatur etiam tenuis nimium & aquoſa ſeminis intemperies, ſi imprimis cum aliis incraſſantibus & glutinoſis e. g. gum. arab. tragac. ſuccin. maſtich. colophon. &c. maritentur. Nimia autem ſi peccet copia ſerum, in univerſo corpore, diaphoreticis, ac purgantibus hydragogis, educenda eſt prius ſaburra illa ſuperflua.

§. 39.

§. 39. Viſciditatem tandem hujus ſpermaticæ ſubſtantiæ diluentibus curamus. Laudo hinc Thee, & Coffe potum, quicquid etiam contra oſores illorum dixerint, nil enim obtinebunt unquam adverſus hæc divina medicamenta, niſi abuſus, qui etiam in rebus ſaluberrimis nocet, acceſſerit. Præfero autem hæc jam dicta, vel ad imitationem illorum facta alia vegetabilium infuſa, diluentibus vulgaribus, aquæ ſc. ac cereviſiæ ſecundariæ, quoniam ſorbentur calida, cum ex hoc capite incidendi virtus quoque augeatur. An autem præterea (quod omnibus pene Practicis placet) reſolventia aromatica, & ſalina, tali in caſu commode etiam poſſint commendari hæreo, quia nunquam taurocollam, aut aliud gluten, ab his ſolis niſi aqua affuſa fuerit ſufficiens diſſolvi poſſe vidi.

§. 40. Sed nondum finis eſt præconii diluentium remediorum, valent namque etiam contra acrimoniam, tam acidam quam ſalſam, quibus dum ea nimirum ſolvunt, omnem vim ulterius agendi demunt, præprimis ſi ſimul contra aciditatem præſentem, alkalia fixa, & volatilia, martialia & abſorbentia. & adverſus ſalſedinem inviſcantia, ſub titulo incraſſantium modo recenſita exhibeantur, quoniam vero inter ſalia, prout loquitur *Helmont.* ſua quoque eſt Reſpublica, cuncta illa acidis vulgaribus inimica parum vel nihil faciunt ad acidi venerei correctionem, hinc niſi per mercurialia illorum compeſcatur ſævitia, labor omnis erit fruſtraneus.

§. 41. Defectus ſpirituum qui adhuc ſupereſt, per analeptica in præcedentibus enarrata, & torpor per excitantia curabitur. Et licet de Opiatis & camphoratis in cauſarum expoſitione adductis, aliqui ex Medicis dubitent, num famoſam iſtam poſſideant vim ligandi ſpiritus genitales, allegantes probationis loco Turcas, & refinatores camphoræ, quibus copioſiſſima proles eſt, ut larga in quantitate opium quotidie deglutiant illi, hi vero odorem camphoræ toto vitæ tempore cogantur devorare, minime tamen evertunt Theſin noſtram, dum à particulari, hoc eſt à gentis calidiſſimum clyma inhabitantis, & robuſtiore quodam genere hominum, in quibus conſuetudo altera jam dudum facta eſt natura, ad univerſale argumentantur. Stat igitur firmo adhuc talo in infœcunditate ex his cauſis excitantia ſcil. ſalia volat. & caſtorina medicamenta, aliaque plura quæ

 irri-

irritando fibras faciunt, ut exagitentur & concutiantur intus concluſi ſpiritus, eſſe convenientiſſima.

§. 42. Sed ſatis etiam de his, progrediamur nunc ad remotionem cauſarum in ſequiori ſexu ſe offerentium. Præmonui autem me intra affectus inſanabiles, referre genitalium coalitionem firmam, ac profundam, ergo ſolum, quæ leviter ſaltem beneficioque cujuſdam ſubſtantiæ membranoſæ fit, inque atrio ad labia uterina obſervatur, curandam ſumo. In hoc caſu ſyringotomo altera extremitate acuto, vel cultro ex una parte aciem habente, modiceque ad cuſpidem recurvato, incidi debet obſtaculum per partem mediam: poſt hac inter vulneris labia vel plumaceoli vel aliud corpus glabrum interponendum eſt, uſque donec extremitates vulneris perfecte conſolidatæ fuerint, ne omiſſa hac enchiriſi nova iſtorum locorum fiat unio *vid. Schenck. L.* IV. *obſ.* 12. 13. 14. *Guiliel. Fabr. Hild. C.* III. *obſ.* 60. 61. *Sennert. Inſt. Med. L.* V. *p. I. ſect.* 2. *c.* 7. *M. N. C. D.* I. *A.* III. *obſ.* 5.

§. 43. Clitoridis excreſcentiam nimiam chirurgia rurſum tollere cogimur, quam diverſimode deſcribunt autores, Ægineta partem hanc voſella arreptam ſcalpello exſcindit, quæ methodus Aquapendenti etiam placet, hac tamen addita cautela, ut forcipe anguſtiore prius partem aliquandiu ſtringat, quo ejus ſenſus ante operationem heberetur. Alii loco ſcalpelli ligaturas cum filo ſericeo probant, dum enim pedetentim ſtringitur illud, contabeſcere incipit corpus hoc monſtroſum ob defectum materiæ nutrientis. Sed cautiſſime neceſſum eſt procedamus, quicunque etiam modus ex his placuerit; pars ſiquidem iſta tota tota nervoſa, ac tendinoſa, inflammationibus ac doloribus exquiſitiſſimis ſtatim eſt obnoxia, ſi durius paululum tractetur.

§. 44. Remotis nunc obſtaculis externis, conſtitutionem pravam ipſius uteri corrigentia quærimus. Humiditatem igitur, & exin natam flacciditatem hujus viſceris, decent evacuantia, tam per inferius guttur, quam per peripheriam corporis educentia, ipſiſque præmiſſis roborantia, quæ ſub exſiccantium & adſtringentium titulo alias veniunt. Probe obſervetur recenſitus ordo remediorum, quodſi enim evacuantibus non præmiſſis ultimo loco nominata medicamenta adhibeas, operam

per-

perdis omnem. Aut ſi voto reddaris compos, intempeſtivè impediendo evacuationem ſuperfluæ iſtius materiæ, occaſionem præbes innumeris, longeque periculoſioribus morbis. Pariter licet non intermiſeris, quod evacuare ſaburram abundantem poterat, ſemel tamen atoniam paſſæ partes ſtillare ſerum non ceſſabunt, niſi novum robur ipſis conciliaveris.

§. 45. Varius autem iſte roborantium apparatus eſt. Interne dantur nervina omnis generis, & in ſpecie Roſmarinus, cujus Eſſentia ſola plures ex hoc affectu ſteriles in quadam celebri civitate curatas fuiſſe novi. Communiſſime ad thermas ablegari ſolent, ut dum aquis his immergitur totum corpus, hæc languida etiam loca alluantur. Virtus vero talis roborandi, in his aquis extra omnem controverſiam latitat, quapropter præprimis in hoc caſu, hoc medicamenti genus convenire certo mihi perſuaſum habeo. Horum defectu ſuffimigia ſuaſerim ex ſuccino, ſtyrace, calaminth. tacamah. &c. vel decocta ex Rad. biſtort. torment. philipend. ſymp. maj. ſumach. fl. roſ. rubr. balauſt. nuc. cupreſſ. Oe &c. quæ per ſyringam injecta, aut ſub forma inſeſſus adhibita non facile deſerent medicum.

§. 46. Conveniunt quoque cuncta hæc adverſus fluorem album quem rheumatiſmum uteri quidam Recentiorum vocant: quando autem altera ejus adeſt ſpecies, in qua non ſerum exſtillat, ſed liquor viridicans ſanguine commixtus, cum dolore inſigni fœtorem ſpirans omnino putridum, mutare cogimur medicamenta, ſubſtituendo his balſamica, & vulneraria, therebinth. nempe & balſ. copaiv. illiſque irritis Mercurialia; non enim nunc ſola copia ſeri peccans, ſed exulceratio illarum partium ab humorum acrimonia nata, curanda tibi eſt.

§. 47. In ſiccitate nimia fibrarum uteri, humectantia debent adhiberi, quorſum balnea aquæ dulc. vel cum emollientibus uſualibus parata pertinent: ejuſdem virtutis ſunt etiam axungiæ animalium, non rancidæ, oleaque infuſa & expreſſa lil. alb. amygd. dulc. &c. ſi externe & interne uſurpentur. Potus quoque aquarum thermalium non in conveniens eſt, aut aliud infuſum medicamentoſum, calide aſſumtum.

§. 48. Quodſi fœminæ ex aliis morbis languidæ v. g. ex animi pathematibus, cachexia, hydrope &c. fœcundari nequeant,

curandæ illæ ſunt juxta methodum medendi, & regulas paſſim ab autoribus præſcriptas, quas fuſius exponere omitto, ne in monſtroſam molem mea excreſcat diſputatio.

§. 49. De vitiis quoque utriuſque ſexus ad ſe invicem collatis, dicendum igitur aliquid adhuc eſt; ubi eo allaborandum venit omni ſtudio, ut faciamus ſibi ſimiles imparibus viribus dimicantes, hinc vel alterutri vel utrique conjugum facienda eſt medicina, nunc ſtimulantibus §. 36. recenſitis, nunc extinguentibus venerem, quorſum nymph. portul. ſemperviv. acet. ſucc. citri ſachar. Saturni illaque pariter jam ſupra adducta opiata & camphorata referri debent.

§. 50. Hæc fuere L. B. quæ pro inſigni hoc themate illuſtrando, ex tenui penu mei ingenii depromere potui. Fateor lubenter, multa à me eſſe penitus omiſſa, pluraque adhuc brevibus eſſe pertractata, quæ inſigni verborum pompa alii exponere ſolent. Sed id conſultò factum eſt, nolui enim tua patientia abuti, ea tranſcribens quibus integros codices replerunt multi. Satis mihi erit, ſi quæ in medium protuli, delicato tuo arrideant ingenio, ſin minus, ea qua par eſt animi ſubmiſſione rogo, velis errores æqui bonique conſulere. Interim Deo Triuno ſit Gloria, Is noſtris porro actionibus divina benedictione addat vigorem, ut inprimis ejus honor, proximique commodum perpetuus illarum ſit

F I N I S.

Ch. F. Daniel. Bibl. der Staatsarzneik. (Halle. 1784. 8.)
p. 27, nr. 122.